

Сірий Ю.М.

Національна академія внутрішніх справ

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ У СИСТЕМІ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

У науковій статті визначено ключову роль Міністерства внутрішніх справ України як центрального органу виконавчої влади, відповідального за забезпечення законності, правопорядку, безпеки та захисту прав і свобод громадян. Висвітлено різні аспекти діяльності Міністерства, такі як боротьба зі злочинністю, міграційна політика та надання адміністративних й правових послуг. З'ясовано роль міністерства внутрішніх справ України у забезпеченні стабільності та безпеки в країні через широкий спектр повноважень та стратегічні заходи, спрямовані на виконання державної політики.

Також автор розглядає загальну структуру Міністерства внутрішніх справ України, а також взаємодію з іншими органами державного управління. Міністерство внутрішніх справ України співпрацює з різними центральними органами виконавчої влади, а також з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Ця взаємодія є ключовою для координації та впровадження спільних заходів у сферах забезпечення безпеки, правопорядку та захисту прав і свобод громадян.

Додатково, у статті підкреслено, що Міністерство внутрішніх справ України активно співпрацює з міжнародними партнерами та організаціями. Це співробітництво спрямоване на обмін досвідом, надання технічної допомоги та спільні заходи у сферах боротьби з транскордонною злочинністю, контролю за міграційними процесами та іншими важливими аспектами правоохоронної діяльності. Також Міністерство внутрішніх справ України стикається з важливими викликами у забезпеченні безпеки та порядку в країні, у зв'язку з повномасштабним російським вторгненням на територію України, що призвело до значного зростання рівня злочинності та загроз правопорядку та безпеки.

Автором зроблено висновок про важливість ролі Міністерства внутрішніх справ України у забезпеченні стабільності, безпеки та захисту прав громадян у сучасному українському суспільстві, а також про його місце в системі центральних органів виконавчої влади.

Ключові слова: Міністерство внутрішніх справ України, центральні органи виконавчої влади, взаємодія центральних органів виконавчої влади.

Постановка проблеми. Необхідність ретельного аналізу та оцінки ролі Міністерства внутрішніх справ України у системі центральних органів виконавчої влади, зокрема щодо його ефективності у забезпеченні безпеки, правопорядку та захисту прав і свобод громадян, а також у виконанні стратегічних завдань державної політики в умовах сучасних викликів та загроз є актуальним для сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових дослідженнях вивчалися проблемні питання визначення місця Міністерства внутрішніх справ України у системі центральних органів виконавчої влади таких авторів, як В. Б. Авер'янова, О. М. Бандурки, Ю. П. Битяка, В. А. Гречка, Є. В. Зозулі, О. В. Кузьменко, Є. М. Моїсєєва, Ю. І. Римаренка, А. О. Собакаря, А. Є. Фоменка, Ю. А. Холода, О. С. Юніна, О. Н. Ярмиша та інших науковців.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні місця та ролі Міністерства внутрішніх справ України у системі центральних органів виконавчої влади, а також його впливу на забезпечення стабільності, правопорядку та безпеки в Україні, й у вивченні його взаємодії з іншими державними структурами та міжнародними партнерами.

Виклад основного матеріалу. Згідно з Конституцією України, людські права і свободи є найвищою цінністю, а забезпечення і утвердження цих прав – головне завдання держави [1]. Для забезпечення прав і свобод людини та громадянина держава здійснює свої функції через різні державні органи, особливо важливу роль серед яких відіграють центральні органи виконавчої влади, включаючи Міністерство внутрішніх справ України.

Державні органи влади формують цілісну систему, яка характеризується рядом визначальних

рис. Однією з ключових характеристик є єдність, що походить з їхньої спільної соціальної ролі та загальних завдань і функцій. Ця єдність виявляється у тісній взаємодії, взаємозв'язку та взаємозалежності між різними органами, які складають систему. Вони не діють ізольовано або розрізнено, а працюють злагоджено, що дозволяє ефективно реалізовувати державні функції та досягати спільних цілей. Додатково, ця єдність сприяє координації та узгодженості в ухваленні рішень, забезпечує ефективний розподіл ресурсів і компетенцій, а також дозволяє оперативно реагувати на виклики та потреби суспільства [2].

Слід відзначити, що від результатів роботи центральних органів виконавчої влади залежить соціально-економічний та політичний розвиток країни [3, с. 43]. Ці органи здійснюють конкретні види державної діяльності, пов'язані з виконанням законів та інших нормативно-правових актів. Такі органи можуть здійснювати керівництво галузями чи сферами державного будівництва, господарського і культурного будівництва або приймати управлінські рішення, спрямовані на забезпечення цих цілей [4, с. 56].

Крім того, органи виконавчої влади діють з метою виконання національного законодавства через публічне адміністрування різними сферами життєдіяльності суспільства. Вони утворюють організаційно оформлену систему з визначеними завданнями, функціями, структурою та обсягом повноважень, необхідних для ефективного здійснення державного управління у відповідній сфері [5, с. 38].

Таким чином, кожен центральний орган виконавчої влади має чітко визначені обов'язки, що забезпечують ефективне адміністрування в межах його компетенції. Як частина державної системи, цей орган наділений конкретними повноваженнями, має певну організаційну структуру та визначену сферу діяльності. Його функціонування регулюється процедурами, встановленими законом або іншими нормативно-правовими актами, що передбачають певні методи та підходи до виконання завдань.

Зауважимо, що система центральних органів виконавчої влади в Україні складається з міністерств, державних служб, агентств, інспекцій, центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом, колегіальних органів та інших ЦОВВ. Кожен з цих органів відповідає за певну сферу державної діяльності та забезпечує дотримання відповідного законодавства;

Згідно зі статтею 6 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» [6], міністерство

є центральним органом виконавчої влади, який має відповідальність за формування та реалізацію державної політики у визначених Президентом України сферах, для проведення якої відповідно до Конституції та законів України передбачено уповноваження Кабінету Міністрів України.

Розглянемо місце та роль Міністерства внутрішніх справ України у системі центральних органів виконавчої влади. Так, Міністерство внутрішніх справ України відіграє ключову роль у підтриманні громадського порядку, забезпеченні безпеки та захисту основних прав і свобод громадян. Його діяльність включає розробку та впровадження програм і заходів, спрямованих на запобігання злочинності, розслідування правопорушень, підтримання громадського порядку та надання допомоги постраждалим.

Ефективна робота Міністерства внутрішніх справ має важливе значення для забезпечення правопорядку і громадської безпеки та виконання зобов'язань держави перед своїми громадянами. Ця робота сприяє підтримці стабільності та безпеки в країні, зміцненню довіри суспільства до державних інституцій та покращенню добробуту населення.

Міністерство внутрішніх справ України відповідає за формування та реалізацію державної політики у сферах охорони прав і свобод громадян, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки, надання поліцейських послуг, захисту державних кордонів та суверенних прав у морській економічній зоні, організації цивільного захисту та запобігання надзвичайним ситуаціям, а також регулювання міграційних процесів, включаючи боротьбу з нелегальною міграцією, видачу посвідок на проживання, громадянства та реєстрацію фізичних осіб і біженців [7].

Сьогодні Міністерство внутрішніх справ України є сучасною та динамічною структурою, що використовує передові технології для підвищення ефективності своєї роботи. Завдяки впровадженню новітніх інформаційних систем, високоточному обладнанню та сучасним засобам зв'язку, міністерство успішно виконує завдання з підтримання безпеки, боротьби зі злочинністю та забезпечення правопорядку. Крім сучасних технічних засобів, Міністерство внутрішніх справ України має команду висококваліфікованих фахівців, які регулярно проходять професійний розвиток і навчання. Це дає змогу Міністерству ефективно реагувати на складні виклики та підтримувати високий рівень професіоналізму в своїй діяльності.

Таким чином, Міністерство внутрішніх справ України являє собою не лише сучасну, але й високотехнологічну та професійну структуру, що відповідає найвищим стандартам безпеки та правопорядку в сучасному суспільстві.

Міністерство внутрішніх справ України має свою структуру. Кожен підрозділ Міністерства внутрішніх справ України відповідає за конкретну сферу діяльності цього відомства. Міністерство внутрішніх справ України є ключовим елементом у системі управління країною, відіграючи важливу роль у забезпеченні громадської безпеки, захисті прав людини та забезпеченні верховенства права [8; 9].

Міністерство внутрішніх справ підпорядковується Кабінету Міністрів України та відповідає за різні аспекти державної діяльності [9]. У сфері правозастосування воно забезпечує додержання законності, веде правозахисну діяльність і бореться зі злочинністю. У галузі громадської безпеки міністерство забезпечує безпеку громадян та захищає їхні права і свободи. Щодо управління надзвичайними ситуаціями, воно відповідає за попередження та ліквідацію надзвичайних подій, таких як природні катастрофи та аварії. У сфері міграції МВС контролює міграційні процеси, включаючи реєстрацію мігрантів, боротьбу з нелегальною міграцією та допомогу біженцям.

Отже, робота Міністерства внутрішніх справ України у цих напрямках сприяє забезпеченню стабільності і безпеки в країні, а також грає важливу роль у захисті прав і свобод громадянства.

Для ефективної реалізації державної політики МВС України необхідна тісна співпраця з іншими міністерствами та відомствами. Міністерство має можливість отримувати інформацію та допомогу від інших центральних органів державної виконавчої влади, підприємств, установ і організацій. Ця взаємодія є важливою для безперебійного функціонування держави та захисту її громадян [8].

Крім того, Міністерство внутрішніх справ активно працює над інтеграцією гендерної рівності у свою діяльність. Співпраця з іншими центральними органами виконавчої влади та Національною гвардією України у цьому напрямку є важливою для забезпечення рівних можливостей для всіх громадян незалежно від статі [10].

Міністерство внутрішніх справ України взаємодіє з місцевими органами виконавчої влади та місцевим самоврядуванням. Така співпраця спрямована на ефективне втілення державної політики на місцевому рівні [7].

Міністерство внутрішніх справ України, як головний орган центральної виконавчої влади, стикається з важливими викликами у забезпеченні безпеки та порядку в країні. Одним із найактуальніших викликів є повномасштабне російське вторгнення на територію України, що призвело до значного зростання рівня злочинності та загроз правопорядку та безпеки. Міністерству також доручено завдання боротьби з корупцією та організованою злочинністю, що є серйозними проблемами в Україні [7].

Ці виклики вимагають постійних та узгоджених зусиль з боку Міністерства та ефективної співпраці з іншими державними установами та міжнародними партнерами. Забезпечення безпеки та правопорядку в Україні потребує комплексного підходу та впровадження стратегічних заходів, спрямованих на зменшення загроз та забезпечення безпеки всіх громадян України [9].

Незважаючи на виклики, з якими стикається Міністерство внутрішніх справ, воно досягло значних результатів. Створення Національної поліції України у 2015 році визнано головною реформою, спрямованою на підвищення ефективності та прозорості правоохоронних органів. Міністерство також впровадило заходи для посилення безпеки кордонів, боротьби з торгівлею людьми та модернізації поліції через нові технології та навчальні програми. Ці ініціативи допомогли зменшити рівень злочинності і підвищити довіру громадян до правоохоронних органів.

З початком збройного конфлікту Росії проти України, діяльність Міністерства внутрішніх справ України зазнала значних змін.

Отже, Міністерство внутрішніх справ України є не тільки правоохоронним, але й політичним органом. На думку Ю. Римаренка, політико-правове забезпечення діяльності правоохоронних органів підкреслює необхідність розглядати Міністерство внутрішніх справ України як невід'ємну частину державного апарату, де держава виступає ініціатором політики у всіх аспектах життя суспільства, включаючи правоохоронну сферу [11, с. 91; 12, с. 73]. Однак слід враховувати, що на діяльність МВС в Україні можуть впливати різні політичні сили як через відповідні державні інституції, так і через політичні партії та громадські організації [11, с. 91].

Таким чином, Міністерство внутрішніх справ України виконує важливу правоохоронну функцію в українській політико-правовій системі, яка полягає в забезпеченні дотримання права, захисті прав та свобод громадян, а також правових інтересів усього суспільства через використання засобів

державної влади. Однак ця функція є лише частиною робочих обов'язків Міністерства. Міністерство внутрішніх справ активно здійснює надання публічних послуг через свої сервісні центри, які обслуговують громадян та юридичних осіб. Ці послуги включають видачу та обмін посвідчень водія, проведення іспитів з водіння, реєстрацію транспортних засобів, видачу номерних знаків, а також дозволів на перевезення небезпечних вантажів [13]. Цей аспект роботи МВС свідчить про його значення у сфері надання адміністративних послуг, які відповідають компетенції відомства. Крім цього, Міністерство здійснює адміністрування, управління, розслідування, кримінальне судочинство, профілактику, безпеку та примус, що є невід'ємною частиною його функцій.

Треба зазначити, що виконання функцій Міністерства внутрішніх справ України здійснюється через посадових осіб, військовослужбовців та службовців різних підрозділів, включаючи Національну поліцію України, Державну прикордонну службу України, Державну службу України з надзвичайних ситуацій, Національну гвардію України, Державну міграційну службу України та Головний сервісний центр МВС України [7]. Кожна з цих служб має власну специфіку та функції. Наприклад, Державна служба України з надзвичайних ситуацій виконує центральні функції управління, координації та реалізації державної політики у сфері цивільного захисту [14]. Особливість діяльності МВС України полягає в її ролі у системі забезпечення національної безпеки та специфіці змісту діяльності як суб'єкта цієї системи [15, с. 6].

Таким чином, діяльність Міністерства внутрішніх справ України охоплює різноманітні аспекти, включаючи захист прав і свобод громадян, програмну та правотворчу діяльність, надання адміністративних послуг, забезпечення безпеки дорожнього руху та кордонів, соціальний захист особового складу та членів їхніх сімей, вшанування пам'яті загиблих у війні. Крім того, МВС надає адміністративно-правову підтримку під час організації бойових дій та проведення вибухо-технічних робіт [11, с. 92].

Згідно з Законом України «Про Національну поліцію», поліція здійснює різні види послуг, такі як забезпечення публічної безпеки і порядку, захист прав і свобод громадян, боротьба зі злочинністю та надання допомоги особам, які перебувають у складних життєвих обставинах [16]. До складу Національної поліції входять різні

підрозділи та служби, такі як кримінальна поліція, патрульна служба, органи досудового розслідування, поліція безпеки, спеціальні підрозділи, а також науково-дослідні та допоміжні установи. Ці підрозділи призначені для виконання завдань поліції та забезпечення її функціонування, а їх створення здійснюється керівником поліції за погодженням з Міністерством внутрішніх справ України [16].

Зауважимо, що Національна поліція, яка є складовою частиною Міністерства внутрішніх справ України, виконує різноманітні адміністративні та сервісні завдання, гарантує публічну безпеку і порядок, захищає права і свободи громадян шляхом здійснення адміністративної діяльності.

Водночас, Національна гвардія України, яка також входить до складу Міністерства внутрішніх справ, має військовий характер і покликана захищати та охороняти життя, права, свободи та інтереси громадян, суспільства і держави, вести боротьбу зі злочинністю та забезпечувати безпеку у воєнних конфліктах.

Як складова частина Міністерства внутрішніх справ, Національна гвардія України виконує важливі завдання у воєнний час, такі як захист територіальної цілісності України від збройної агресії, ліквідація незаконних збройних формувань і терористичних організацій, забезпечення безпеки державного кордону. Основною метою його адміністративно-правового забезпечення є захист життя, прав і свобод громадян та підтримання внутрішньої стабільності в умовах воєнного конфлікту.

Висновки. Отже, підсумовуючи вищевикладене вважаємо, що Міністерство внутрішніх справ України займає ключове місце в системі центральних органів виконавчої влади. Як центральний орган виконавчої влади, воно відповідає за забезпечення законності, правопорядку, безпеки, захисту прав і свобод громадян. Міністерство внутрішніх справ активно реалізує державну політику у таких напрямках, як безпека, боротьба зі злочинністю, організація дорожнього руху та міграційна політика. Його завдання включає захист прав і свобод громадян, забезпечення громадської та державної безпеки, а також надання адміністративної та правової допомоги відповідно до національного законодавства. Міністерство внутрішніх справ має розширений спектр повноважень і відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності та безпеки в країні.

Список літератури:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Конституційне право України. підруч. URL: http://www.kara.com.ua/lib/konst_pravo_ukrainy.php.
3. Адміністративне право України : підруч. за ред. Ю. П. Битяка. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 544 с.
4. Шамшина І. І. Теоретичні підходи до визначення поняття правового статусу суб'єкта у сучасному трудовому праві *Вісник запорізького юридичного інституту*. 2010. № 3. С. 55–63.
5. Адміністративне право України : основні поняття : навч. посіб. за заг. ред. І. П. Голосніченка. Київ : ГАН, 2005. 232 с.
6. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 берез. 2011 р. № 3166-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 385.
7. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF#Text>
8. Організаційна структура, завдання та функції. URL: osvita.ua/vnz/reports/law/10122/
9. Міністерство внутрішніх справ. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міністерство_внутрішніх_справ
10. Рівні права та можливості. URL: mvs.gov.ua/uk/activity/rivni-prava-ta-mozlivosti
11. Руденко М.М. Зміст адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності МВС України. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. Том 34 (73) № 4. 2023. 89–96 с.
12. Політичний вимір діяльності міністерства внутрішніх справ України (Відповіді на виклики XXI століття) / за ред. Ю. Римаренка, Я. Кондратьєва. Київ : Національна академія внутрішніх справ України, 2003 292 с.
13. Головний сервісний центр МВС України. МВС України. 2022. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/struktura/organs-system-mia/main-service-center-1>
14. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF#Text>
15. Приватне життя і поліція. Концептуальні підходи. Теорії та практики / від. ред. Ю. Римаренко. Київ : КНТ, 2006 740 с.
16. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

Siriy Yu.M. THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE IN THE SYSTEM OF CENTRAL EXECUTIVE BODIES

The scientific article defines the key role of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine as the central body of executive power responsible for ensuring legality, law and order, security and protection of the rights and freedoms of citizens. Various aspects of the Ministry's activities are covered, such as the fight against crime, migration policy and the provision of administrative and legal services. The role of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in ensuring stability and security in the country through a wide range of powers and strategic measures aimed at implementing state policy is clarified.

The author also considers the general structure of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, as well as interaction with other state administration bodies. The Ministry of Internal Affairs of Ukraine cooperates with various central bodies of executive power, as well as with local bodies of executive power and local self-government bodies. This interaction is key to the coordination and implementation of joint measures in the areas of ensuring security, law and order, and protecting the rights and freedoms of citizens.

Additionally, the article emphasizes that the Ministry of Internal Affairs of Ukraine actively cooperates with international partners and organizations. This cooperation is aimed at sharing experience, providing technical assistance and joint activities in the areas of combating cross-border crime, monitoring migration processes and other important aspects of law enforcement. Also, the Ministry of Internal Affairs of Ukraine faces important challenges in ensuring security and order in the country, in connection with the full-scale Russian invasion of the territory of Ukraine, which led to a significant increase in the level of crime and threats to law and order and security.

The author concluded about the importance of the role of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in ensuring stability, security and protection of citizens' rights in modern Ukrainian society, as well as about its place in the system of central executive bodies.

Key words: Ministry of Internal Affairs of Ukraine, central bodies of executive power, interaction of central bodies of executive power.